OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

22.4.2025

LsN Tanja Innanen

Lakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS 28/2025 vp EDUSKUNNALLE LAEIKSI RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA SUOMEN JA MUIDEN EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLILLÄ ANNETUN LAIN SEKÄ RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA SUOMEN JA MUIDEN POHJOISMAIDEN VÄLILLÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettua lakia (1286/2003) sekä rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä annettua lakia (1383/2007).

Esityksen tarkoituksena on täydentää ja muuttaa eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä annetun puitepäätöksen täytäntöönpanoa. Puitepäätöksen kansallisen täytäntöönpanon edellyttämät lainmuutokset ovat tulleet Suomessa voimaan vuonna 2004.

Asiallisesti sääntelyssä on kyse rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta, jossa toisessa valtiossa oleva henkilö voidaan luovuttaa pyynnön esittäneeseen valtioon syytetoimenpiteitä tai vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten.

Komissio on käynnistänyt Suomea ja lukuisia muita jäsenvaltioita vastaan rikkomusmenettelyn puitepäätöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. Rikkomusmenettely Suomea vastaan on alkanut vuonna 2021 ja viimeisenä vaiheena komissio on keväällä 2024 antanut perustellun lausunnon, joka koskee useiden puitepäätöksen säännösten täytäntöönpanoa. Rikkomusmenettely on yhä vireillä. Suomen hallitus on vastauksessaan perusteltuun lausuntoon ilmoittanut, että tarvittavat lainmuutokset tulisivat voimaan loppukeväästä 2025.

Esitys sisältää ehdotukset lainmuutoksiksi, jotka estäisivät rikkomusmenettelyn etenemisen tuomioistuinvaiheeseen. Tuomioistuinvaiheessa jäsenvaltiolle voidaan määrätä

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

varsin korkeita hyvityssakkoja. Tämän johdosta esitys on kiireellinen ja lainmuutokset tulisi saada voimaan komissiolle ilmoitetussa aikataulussa.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia esimerkiksi EU-luovuttamislain Suomen kansalaisen luovuttamista, kieltäytymisperusteita, täytäntöönpanon lykkäämistä ja väliaikaista luovuttamista, määräaikoja, väliaikaista siirtämistä ja kauttakulkua koskeviin säännöksiin.

Keskeisimmät muutosehdotukset koskevat Suomen kansalaisen luovuttamista. Siltä osin kuin kyse olisi luovuttamisesta vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten, esityksessä ehdotetaan, että luovuttaminen Suomesta muutettaisiin harkinnanvaraiseksi myös Suomen kansalaisten osalta (6 §:n 1 momentin 6 kohta ja 2 momentti). Jatkossa Suomen kansalaisen pyyntö saada suorittaa vapausrangaistus Suomessa ei estäisi Suomen kansalaisen luovuttamista toiseen jäsenvaltioon. Esityksen mukaan luovuttamisen edellytykset olisivat jatkossa tältä osin samat sekä Suomen kansalaisten että Suomessa vakinaisesti asuvien ja oleskelevien osalta. Muilta kuin Suomen kansalaisilta edellytettäisiin kuitenkin pääsääntöisesti vähintään viiden vuoden asumista tai oleskelua laillisesti Suomessa.

Siltä osin kuin kyse olisi luovuttamisesta syytetoimenpiteitä varten, esityksessä ehdotetaan, että luovutettavan Suomeen palauttamista koskevan ehdon asettaminen muutettaisiin myös harkinnanvaraiseksi Suomen kansalaisten osalta (8 §). Jatkossa Suomen kansalaisen pyyntö saada suorittaa vapausrangaistus Suomessa ei tarkoittaisi säännönmukaisesti palauttamista koskevan ehdon asettamista. Esityksen mukaan myös palauttamista koskevan ehdon asettamisen osalta edellytykset olisivat jatkossa samat sekä Suomen kansalaisten että Suomessa vakinaisesti asuvien ja oleskelevien osalta. Muilta kuin Suomen kansalaisilta edellytettäisiin kuitenkin tässäkin tilanteessa pääsääntöisesti vähintään viiden vuoden asumista tai oleskelua laillisesti Suomessa.

Tältä osin luovuttamisesta kieltäytymisen edellytyksiä ja palauttamisehdon asettamista harkittaessa keskeistä olisi, että sen voitaisiin katsoa parantavan luovutettavaksi pyydetyn mahdollisuuksia sopeutua uudelleen yhteiskuntaan hänelle tuomitun rangaistuksen päättyessä taikka muusta erityisestä syystä. Selvänä voidaan pitää, että Suomen kansalaisten osalta edellytysten täyttyminen olisi tavanomaista, joten muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia nykyiseen käytäntöön.

Tarkoitettu sääntely merkitsisi muutoksia myös Suomessa vakinaisesti asuvia koskevaan sääntelyyn, mutta tämän henkilöryhmän osalta myös voimassa oleva sääntely on harkinnanvaraista. Ehdotuksissa olisi pääosin kyse voimassa olevan käytännön saattamisesta lain tasolle.

Ehdotettu sääntely tarkoittaisi Suomessa oleskelevien osalta, että tämä henkilöryhmä rinnastettaisiin Suomessa vakinaisesti asuviin. Molempien henkilöryhmien osalta olisi kuitenkin pääsääntöisesti edellytyksenä vähintään viiden vuoden asuminen laillisesti Suomessa. Voimassa oleva sääntely ei sovellu Suomessa oleskeleviin.

Voimassa olevan lain edellytysten mukaisesti edellä tarkoitetuissa tilanteissa luovuttamisesta kieltäytyminen tai palauttamista koskevan ehdon asettaminen edellyttäisi, että vapausrangaistus olisi pantava Suomessa täytäntöön noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

Esityksessä ehdotetaan myös EU-luovuttamislain 5 §:n 2 momentin inhimillisiä syitä koskevan ehdottoman kieltäytymisperusteen muuttamista siten, että se jatkossa soveltuisi vakavasti sairaana olevan henkilön luovuttamiseen.

Edellä mainituilla ehdotuksilla tarkennettaisiin puitepäätöksen kansallista täytäntöönpanoa ja samalla muutettaisiin lain säännökset vastaamaan Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

Ehdotuksessa myös tarkennettaisiin EU-luovuttamislain väliaikaista luovuttamista koskevia menettelysäännöksiä (49 §) siten, että ne vastaisivat puitepäätöksen määräyksiä sopimuksen tekemisestä toimivaltaisten oikeusviranomaisten välillä; täydennettäisiin lain säännöksiä siten, että ne mahdollistaisivat puitepäätöksen edellyttämällä tavalla luovutettavaksi pyydetyn väliaikaisen siirtämisen luovuttamispyynnön esittäneeseen jäsenvaltioon ennen luovuttamista koskevan päätöksen tekemistä (63 §); sekä poistettaisiin erityisten ehtojen asettaminen Suomen kansalaisten kauttakuljetukselle Suomen alueen kautta (69 §).

Esitys sisältää myös muun ohella lähinnä teknisenä pidettäviä muutoksia määräaikojen laskemiseen (22 §, 26 §, 32 §, 35 § ja 51 §), muita vähäisempinä pidettäviä muutoksia luovuttamisen kieltäytymisperusteisiin (2 §:n uusi 3 momentti ja 6 §:n 1 momentin 4 kohta) sekä ehdotuksen poliisin tiedonsaantioikeutta koskevaksi säännökseksi (21 §:n 4 momentti).

Esityksessä ehdotetaan myös, että pohjoismaisen luovuttamislain 4 §:n ehdottomia kieltäytymisperusteita, 5 §:n harkinnanvaraisia kieltäytymisperusteita, 7 §:n luovutettavan palauttamista koskevaa ehtoa ja 18 §:n luovutettavaksi pyydetylle tehtäviä ilmoituksia ja tiedusteluja koskeva sääntely muutettaisiin tarpeellisilta osin vastaamaan sisällöllisesti esityksessä ehdotettuja EU-luovuttamislain vastaavia säännöksiä.

Lisäksi korjattaisiin eräitä EU-luovuttamislakiin sekä pohjoismaiseen luovuttamislakiin jääneitä virheitä.

Esityksellä ei katsota olevan merkittävää vaikutusta viranomaisten toimintaan, eikä merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.